
Klimalovens globale søjle

Klimaet er højt på den politiske dagsorden og en ny og ambitiøs klimalov forhandles på plads i disse dage. 70% reduktion i 2030 i forhold til niveauet i 1990, er sat som et klart mål på tværs af (næsten) hele Folketinget, på vej mod et Danmark med netto-nul-udledninger inden for de næste 2-3 årtier. Men det er afgørende vigtigt, at den internationale dimension også kommer til at stå stærkt i klimaloven og dens udmøntning. En global søjle i klimaloven skal både afspejle Danmarks ansvar i verden og udnytte de muligheder både myndigheder, borgere og virksomheder har for at tage initiativer til gavn for klimaet, også selv om de regnskabsteknisk ikke tæller med i de nationale 70%.

Lad os lige starte med at slå fast, at en dansk målsætning om 70% reduktion og derefter hastige yderligere reduktioner på vej mod netto-nul er både **rimelig, nødvendig og gavnlig for Danmark og verden**. Og at den internationale indsats skal sammentænkes og koordineres med den nationale, men ikke bruges som argument for at udhule den med henvisning til Danmarks lille størrelse eller adgangen til billige udledningskvoter på det internationale marked.

Rimelig i lyset af vores bidrag til de historiske udledninger sammen med de øvrige i-lande og fordi vi er et rigt land, der har ressourcerne til at gøre noget ved problemet. *Nødvendig* fordi videnskaben klokkeklart fortæller hvor stor og hastende udfordringen er, og ingen lande derfor kan dukke sig i den globale indsats, hvor næsten alle lande med Parisaftalen er blevet enige om at bidrage til den fælles indsats. *Nødvendig* også fordi fairness og vilje fra den rige del af verden betyder noget, når andre lande skal beslutte sig for deres bidrag. *Gavnlig* fordi verden tager ved lære af gode eksempler på, at man kan være et udviklet, dynamisk økonomi samtidig med at man bevæger sig mod netto nul. *Gavnlig* også fordi Danmark med en ambitiøs indsats bidrager til at udvikle teknologier, forretningsmodeller og offentlig-private samarbejdsformer, der kan anvendes i andre lande. Danmark har allerede bidraget enormt til at udvikle vindenergi til lands og til vands og gøre dem konkurrencedygtige gennem en kombination af forskning/udvikling og investeringer i stor skala. Til gavn også for dansk økonomi og beskæftigelse, som CONCITO også tidligere har dokumenteret i projektet "Danmark som grøn vindernation".

Men det er lige så oplagt, at vi bliver nødt til at arbejde målrettet og intenst for at sætte fart på den globale omstilling, og reducere udledninger der finder sted uden for Danmark. Danmarks udledninger udgør i omegnen af en promille af de globale udledninger, og Danmark, og OECD-landenes andel er faldet fra knap halvdelen til omkring en trediedel¹ i løbet af det seneste årti. I takt med at vi dekarboniserer Danmark og EU så hurtigt som muligt, bliver det mere åbenlyst hvor afgørende det er at påvirke udviklingen i resten af verden. Udviklingen i det næste årti – især i en række vækstøkonomier og ulande - er afgørende for om vi kan realisere de globale klimamål.

¹ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/5584ad47-en/index.html?itemId=/content/component/5584ad47-en>

Vi kan gøre en forskel for den globale udvikling, og det vil kræve internationale alliancer samtidig med at klimaindsatsen skal gøres til en sag, som alle danske aktører bidrager til, uanset om effekten opnås i Danmark eller udlandet: Både offentlige myndigheder som indkøbere og ansvarlige for planlægning og regulering, borgerne som forbrugere og opsparere, virksomhederne som producenter og indkøbere, pensionskasser og banker skal mobiliseres for at påvirke, hvordan der produceres og investeres i de lande, vi handler med. Danmark og Europas internationale "muskler" er først og fremmest normative, økonomiske og teknologiske, og de skal bruges aktivt og klogt til gavn for klimaet og dermed vores egen fremtid.

Kort sagt, er det afgørende at den globale dimension får sin klare og definerede rolle i Klimaloven, som et udgangspunkt for de mange vigtige indsatser Danmark og danske aktører kan gøre for at reducere udledningerne uden for Danmarks grænser. Nedenfor skitseres otte konkrete områder hvor Danmark kan gøre en indsats for verdens klima, men flere kan absolut være relevante at inddrage.

Otte områder hvor Danmark kan gøre mere for verdens klima

1. **Ambitiøst klimadiplomati: Koalitioner også uden for de bonede gulve**

Parisaftalen og de globale klimaforhandlinger i FN er stadig et vigtigt fundament, selv om de ikke alene kan levere de nødvendige ambitioner. Danmark skal sammen med andre ambitiøse EU-lande spille en aktiv rolle i de forhandlingerne med fokus på en løbende skærpelse af det fælles ambitionsniveau og robuste regnskabsregler for f.eks. biomasse.

Klimadiplomati handler også om at få det synliggjort, at alle vigtige internationale relationer påvirkes af om vi løser klimaudfordringen. Klima er også sikkerhedspolitik og er afgørende for den finansielle stabilitet. Klimadiplomati skal bruges mere offensivt den bilaterale dialog med centrale lande. Når statsministeren og fagministrene mødes med deres kolleger, skal klima høj på dagsordenen. Og når vi taler med samarbejdspartnere på energiområdet som Kina, Vietnam, Sydkorea og Indonesien må vi lægge pres på for at få dem til at begrænse investeringer og eksport i kulraft.

Klimadiplomati skal breddes ud fra regeringskontorerne og omfatte alliancer med investorer, virksomheder, civilsamfund og internationale organisationer. Klimatopmødet i New York var et godt eksempel, hvor de danske pensionskasser skabte international genlyd med annonceringen af 50 mia. \$ i grønne investeringer.

2. **De forbrugsrelaterede udledninger: Giv forbrugerne redskaber til at handle, når de handler.**

Danskernes forbrug giver anledning til betydelige udledninger uden for landets grænser, når vi importerer elektronik fødevarer eller tøj. I og med at produktionen af "køleskabe, kød og kluns" i stort omfang finder sted i udlandet indgår udledningerne ikke i det danske regnskab, men det betyder ikke, at vi blot kan fralægge os ethvert ansvar for konsekvenserne af den personlige adfærd. Fundamentalt for at borgeren kan agere som forbruger er adgangen til information om den konkrete vares klimaaftryk, som giver forbrugeren mulighed for at vælge varer og varegrupper som er mindre klimabelastende, og dermed gøre klimaeffekt til en konkurrenceparameter blandt producenter og handlende. Det kræver en betydelig investering på data- og kommunikationssiden at give forbrugeren dette valg, men det er nødvendigt i en uperfekt verden, hvor der ikke findes en global CO₂-pris, som sender det nødvendige prissignal. Kommuner og offentlige og private Institutioner skal også bruge deres købekraft aktivt som indkøbere og i forbindelse med udbud. Det offentlige køber ind for mere end 300 mia. kr. om året, og markante klimakrav er helt oplagt og vel nok den største reduktionsmuskel det offentlige har. Og her vil noget kunne tælle i det danske regnskab, mens andre grønne indkøb vil have betydning globalt.

3. Virksomhederne skal også løfte internationalt

Danske virksomheder er centrale i klimaindsatsen, også internationalt.

Danske virksomheder skal ansføres til at sætte ambitiøse mål og tage konkrete skridt til at reducere deres direkte og indirekte udledninger både i forsyningskæderne i forbrugsfasen. Der er en international bevægelse i gang i retning af at virksomheder tager ansvar for at reducere deres udledninger. Virksomheder som Arla og Carlsberg er eksempler på danske virksomheder, som har defineret et "Science-Based Target", og som arbejder intensivt med at reducere sit klimaaftryk igennem hele værdikæden. Danske virksomheder i alle sektorer bør følge trop. Når en kritisk masse af internationale kunder efterspørger produkter uden et stort indbygget CO₂-aftryk, vil der blive lyttet i de vækstøkonomier, der ønsker at tiltrække internationale investeringer. Virksomhederne efterspørger f.eks. indkøbe vedvarende energi til deres produktionsfaciliteter, og internationale initiativer og koalitioner som "RE100" og "Clean Energy Investment Accelerator" arbejder for at fremme "corporate sourcing". Det offentlige Danmark kan understøtte denne proces ved at investere i opbygningen af det nødvendige datagrundlag, metodeudvikling m.v.

En særlig gruppe af virksomheder er aktive i international skibs- og luftfart, som ikke indgår i Danmarks reduktionsforpligtelse. Deres omstilling skal også fremmes gennem en kombination af national og international regulering, teknologiudvikling og koalitioner med frontløbere i brancherne.

4. Pengene skal drive det grønne

Det er en selvstændig målsætning i Parisaftalen, at alle finansielle strømme skal gøres konsistente med aftalens mål om omstillingen til lavemission og modstandsdygtighed. Den danske finansielle sektor har nu taget dagsordenen til sig og er begyndt at lægge planer for, hvordan de realiserer den. Frontløberne blandt pensionskasserne har annonceret 50 mia. \$ i grønne investeringer til 2030 og enkelte har eksplicit etableret CO₂-neutralitet som målsætning. I en globaliseret finanssektor indgår de internationale aktiviteter og deres klimaaftryk naturligt i målsætningerne.

IFU og EKF skal spille en endnu mere aktiv rolle i at fremme virksomheder og investorers rolle i den globale omstilling, både som katalysator for private investeringer og samarbejde med ulandenenes myndigheder og finanssektor. Begge institutioner må hurtigt ophøre med at finansiere fossil energi – Den Europæiske Investeringsbank har vist vejen.

Regeringen bør aktivt arbejde for at dansk og europæisk/international finansiell regulering understøtter parismålsætningerne. Det er positivt, at Nationalbanken har sat klimaets betydning for den finansielle stabilitet på dagsordenen gennem internationalt samarbejde.

Danmarks stemme i udviklingsbankerne, FN-systemet og internationale organisationer som IEA/OECD skal aktivt understøtte den internationale omstilling og udfasning af støtte til fossil energi og andre emissionsintensive aktiviteter.

De internationale udviklingsbanker kan udgøre en stærk løftestang for den danske internationale indsats, men det kræver en konsekvent, aktiv indsats både på politisk bestyrelsesniveau og i form af konkrete initiativer og partnerskaber. Danmark bør konsekvent og på tværs af alle udviklingsbanker (de såkaldte MDB'er) stå på den mest ambitiøse linje og arbejde for, at udlån og investeringer fra multilaterale udviklingsbanker og andre offentlige finansielle institutioner er konsistente med 1,5 grader/klimaneutralitet og mobiliserer private investeringer i ren energi og klimavenlig infrastruktur.

5. Teknologiuudvikling

Danmark skal i samarbejde med andre lande yde et betydeligt bidrag til forskning, udvikling og markedsmodning af nye teknologier og dermed bidrage til at gøre klimaløsninger konkurrencedygtige og fremskynde deres anvendelse rundt om i verden, sådan som det er sket inden for vindenergi.

I forbindelse med den styrkede teknologiske forsknings- og udviklingsindsats skal det internationale perspektiv styrkes. Det skal indgå centralt i prioriteringen af indsatserne, hvor dansk teknologi forventes at kunne gøre en global forskel gennem afledte investeringer og reducerede udledninger, f.eks. knyttet til elektrificering, power-to-X løsninger, anden energilagring og bæredygtig fødevarerproduktion. Anbefalingerne fra Innovationsfondens Klima-panel er et godt udgangspunkt for et strategisk forsknings- og udviklingsindsats på det grønne område.

Danmark bør intensivere det internationalt teknologisamarbejde bl.a. i nordisk regi med fokus på at maksimere det mellem- og langsigtede bidrag til den globale omstilling.

6. Global videndeling - med sidegevinster for eksporten

Udviklingen inden for det næste årti i en række vækstøkonomier især i Asien er afgørende for klodens klimafremtid. En række lande ved et tipping point, hvor de skal investere stort i energisektoren samtidig med at de rene løsninger er blevet konkurrencedygtige, men institutioner, politikker og finansiering hænger fast i den fossile energi. Der er stor international efterspørgsel efter danske kompetencer og konkurrencedygtige, klimavenlige løsninger som f.eks. ren energi, systemintegration, energieffektive bygninger, bæredygtige byer og klimavenlig fødevarerproduktion. Vi har set det konkret i forhold til Energistyrelsens arbejde på energiområdet i lande som Kina, Indonesien og senest Vietnam.

Der skal meget mere fart på omstillingen, og indsatsen for at påvirke vækstøkonomierne er for fragmenteret og sporadisk. Derfor bør Danmark sammen med en koalition af partnere - bl.a. de nordiske lande - gå "all in" for at få et antal udvalgte lande til at vælge den rene energi med større, bedre koordinerede og mere sammenhængende indsatser. Vi foreslår at man arbejder for at indgå "Clean New Energy Deals" med et antal vækstøkonomier hvor:

1. Regeringerne bidrager med investeringsfremmende rammebetingelser.
2. Den private sektor bidrager med teknologi, efterspørgsel efter ren energi og finansiering (de institutionelle investorers penge skal i arbejde).
3. Ekspertorganisationer & udviklingsbanker bidrager med teknisk support og koncessionel finansiering – der både skal hjælpe med omstillingen også ved at udfase kul.

7. Klimafinansiering

Danmarks officielle klimafinansiering er vigtig af to grunde:

1. Fordi ulandene har brug for hjælp til at accelerere omstillingen til lavemission og styrke deres evne til at håndtere klimaændringerne.
2. Fordi klimafinansiering i de internationale forhandlinger er blevet en vigtig markør for ilandenes erkendelse af deres ansvar og en uomgængelig *deliverable* når der skal sikres substantielle fremskridt i forhandlingerne.

I modsætning til hvad Danmark har forpligtet sig til internationalt, som er en vækst i klimafinansieringen frem til 2020, har klimafinansieringen svinget og i perioder været direkte faldende. Det er på tide at korrigere for dette, som bidrager til at underminere troværdigheden af Danmarks internationale lederskab. Der bør etableres en mekanisme, der gennemsigtigt sikrer stabilitet på et højt niveau af klimafinansiering. Konkret foreslår vi at:

1. Al dansk udviklingsbistand skal klimasikres og indarbejde tilpasning og modstandsdygtighed.
2. Der etableres måltal for Danmarks indrapporterede officielle klimafinansiering, som er i overensstemmelse med Danmarks og ilandenes fælles forpligtelse til at opskalere klimafinansieringen til udviklingslandene.

Lige så vigtig som størrelsen er kvaliteten og effekten af klimafinansieringen. De ressourcer som målrettede emissionsreduktioner skal kanaliseres til vækstøkonomierne og de sektorer, hvor reduktionspotentialer er størst og omstillingen mest presserende. Denne støtte til mellem-indkomstlande kan medregnes under den samlede bistandsramme, men bør ligge ud over 0.7% af BNI. Finansiering af tilpasning og styrkelse af modstandsdygtighed bør rettes mod de mest sårbare fattige ulande.

8. Den europæiske dimension

EU spille en central rolle på alle niveauer for den danske indsats: EU ambitionsniveau og regulering sætter rammerne vores nationale reduktioner, for EU's tiendedel af de globale emissioner og for den globale indsats via klimaforhandlingerne, klimafinansiering og aftaler om handel og investering.

Danmark skal til enhver tid være blandt de absolutte frontløbere i EU, både mht. klimalov, et skærpet reduktionsmål for 2030, forpligtende målsætninger om klimaneutralitet senest i 2050, og fortsat styrkelse af klimadimensionen i regulering inden for kvotemarkedet (bl.a. bundpris på CO₂), sektorpoltikker (bl.a. flyafgift), forskning og teknologi samt EU's strukturfonde og internationale bistand.

Når EU og Danmark bevæger sig i retning mod dekarbonisering af alle sektorer skal alle bidrage, også tunge og konkurrenceudsatte industrier. Derfor er der nyt momentum omkring Border Tax Adjustment som et redskab til at ligestille europæisk industri med producenter fra andre lande, der ikke har samme ambitionsniveau. Vi ser markedsadgang og handels- og investeringsaftaler som redskaber, Europa skal anvende klogt og strategisk til støtte for klimadagsordenen, og ikke kun til beskyttelse af særligt konkurrenceudsatte brancher. Koblingen af handel og investeringer til klimadagsordenen er et eksempel på "issue linking", som Danmark og EU bliver nødt til at benytte sig mere af for at få de vigtigste lande til at reagere hurtigere på klimakrisen.

Når mindre ambitiøse lande skal anspores til at accelerere omstillingen til lavemission er der brug for både gulerødder og stokke. Heldigvis vokser guleroden i den grønne omstilling i rekordtempo i takt med at de grønne teknologier bliver mere konkurrencedygtige og vækstøkonomierne er ved at kvæles i lokal luftforurening. I mange tilfælde er det ikke længere økonomi men inerti og særinteresser, der holder omstillingen tilbage, og her er brug for, at både virksomheder, forbrugere og regeringer er med til at sætte pres på.